

Данило ТЕСЛЯ,

курсант 4 курсу
Харківського національного університету внутрішніх справ,
м. Кам'янець-Подільський, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-6906-6734>
e-mail: galickijdanil62@gmail.com

Науковий керівник: Кирило ЧЕРЕВКО,

кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінального права і кримінології
Навчально-наукового інституту №1
Харківського національного університету внутрішніх справ
м. Вінниця, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3384-8388>
e-mail: cherevko.kyrylo@univd.edu.ua

DOI: <https://doi.org/10.32620/pls.2025.8.37>

ЩОДО ПИТАННЯ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ СТВОРЕННЯ ДИТЯЧОЇ ПОРНОГРАФІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Анотація: *Стрімкий розвиток генеративного штучного інтелекту (ШІ) створив критичну правову прогалину у сфері протидії сексуальній експлуатації дітей в Інтернеті. Дослідження свідчать про вражаюче зростання злочинів, пов'язаних із дитячою порнографією, що значною мірою стало можливим завдяки появі інструментів для створення "синтетичного" контенту. Аналіз українського законодавства показав, що чинна редакція примітки до ст. 156-1 КК України, незважаючи на згадку про "змодельовані" образи, є недостатньою для ефективного притягнення до кримінальної відповідальності за дії, пов'язані з дитячою порнографією, яка була створена за допомогою ШІ. Для подолання цієї невизначеності доцільно імплементувати досвід зарубіжних країн. Зокрема, у США (штат Вашингтон) та Великій Британії вже вжито заходів для прямих криміналізації ШІ-контенту. Вашингтон законом SB 5105 прямо додав фразу "створене за допомогою або за сприяння штучного інтелекту" до визначення візуального зображення. Уряд Великої Британії через Online Safety Act 2023 та Criminal Justice Bill криміналізував як розповсюдження дінфейків, так і сам акт їх створення.*

Ключові слова: *дитяча порнографія, штучний інтелект.*

Згідно з дослідженням Глобального інституту безпеки дітей Childlight, за 2023 рік приблизно 302 мільйони дітей у всьому світі стали жертвами сексуальної експлуатації та насильства в Інтернеті [1]. Дослідження показало, що 12,6% дітей у світі стали жертвами неконсенсуальної комунікації (тобто спілкування за відсутності згоди - прим. авт.), а також неконсенсуального поширення сексуальних зображень та відео і контакту з ними [9]. Крім того, близько 300 мільйонів дітей у світі зазнали схиляння до сексуальних дій за допомогою мережі Інтернет [9]. У період з 2020 по 2022 роки на 360 % зросла кількість повідомлень про матеріали із сексуальним насильством над дітьми, створені самими дітьми віком від 7 до 10 років [3]. Така вражаюча кількість кримінальних правопорушень, пов'язаних із дитячою порнографією стала можливою завдяки активному розвитку генеративного штучного інтелекту (ШІ).

Однак, якщо "класична" дитяча порнографія

за участю реальних дітей заборонена, то питання "синтетичної", тобто створеної за допомогою засобів ШІ, дитячої порнографії в більшості держав залишається не врегульованим. Через відсутність чітких правових норм, які б прямо криміналізували створення згенерованої ШІ дитячої порнографії, правоохоронні органи стикаються зі значними труднощами, а злочинці, по суті, отримують можливість діяти у "сірій зоні", уникаючи відповідальності.

Український кримінальний кодекс містить визначення дитячої порнографії в примітці до ст. 156-1. Відповідно до тексту цієї примітки, "під дитячою порнографією в цій статті та ст. 301-1 цього Кодексу слід розуміти зображення у будь-який спосіб дитини чи особи, яка виглядає як дитина, у реальному чи змодельованому відверто сексуальному образі або задіяної у реальній чи змодельованій відверто сексуальній поведінці, або будь-яке зображення статевих органів дитини в сексуальних цілях" [4]. Однак дане поняття не

охоплює можливість створення дитячої порнографії за допомогою засобів генеративного штучного інтелекту.

Для подолання такої правової невизначеності доцільно звернутись до досвіду країн, які вже шукають рішення цієї проблеми. Зокрема, Сполучені Штати Америки докладають значних зусиль як на регіональному, так і на федеральному рівнях для адаптації кримінального законодавства під реалії активного розвитку ШІ загалом та проблеми дитячої порнографії, створеної за допомогою ШІ, зокрема - у 2025 році був прийнятий Stop CSAM Act [8]. Однак на тлі повільних змін у федеральному законодавстві багато штатів почали приймати закони на регіональному рівні. Зокрема, Вашингтон став першим, прямо заборонивши дитячу порнографію, яку створено за допомогою штучного інтелекту, штатом. Законом SB 5105 [7] у статтю 9.68A.011 (Definitions), Переглянутого Кодексу штату Вашингтон [6] (мовою оригіналу - RCW), вносяться такі правки: SB 5105 прямо додає фразу "створене за допомогою або за сприяння штучного інтелекту" до юридичного визначення "візуального чи слухового зображення". Тепер текст статті RCW 9.68A.011 виглядає так: "Фотографувати означає робити відбиток, негатив, слайд, цифрове зображення, кінофільм або відеозапис, або [створювати] будь-яке візуальне чи слухове зображення, створене за допомогою або за сприяння штучного інтелекту"; "Візуальне чи слухове зображення означає будь-яку фотографію [як визначено у пункті (8)], або інший матеріал, що містить відтворення фотографії, або будь-який живий виступ" [8].

Британський уряд відреагував на загрозу синтетичних медіа, зокрема ШІ-згенерованих CSAM, шляхом внесення змін до чинного законодавства через два ключові закони: Online Safety Act 2023 [5] та Criminal Justice Bill [2]. Перший закон - OSA 2023 - вносить правки до існуючого Sexual Offences Act 2003 шляхом включення до зображень (в контексті дитячої порнографії) таких, "які видаються такими, що зображують" людину в інтимному стані. Таке формулювання явно охоплює deepfake-зображення. Однак, під час прийняття Online Safety Act стало очевидно, що хоча він і забороняв розповсюдження дипфейків, він не криміналізував сам акт їх створення. Щоб закрити цю прогалину, уряд вніс спеціальні поправки до Criminal Justice Bill, зокрема з'явився новий злочин — "створення" дипфейку: даний законопроект вводить новий окремий склад злочину — "умисне створення сексуально відвертого deepfake-зображення дорослої людини без її згоди та якщо воно було створене а) з метою отримання сексуального задоволення (власного чи іншої особи) або б) з наміром викликати у жертви серйозне занепокоєння, приниження чи страждання" [2].

Отже, стрімкий розвиток генеративного ШІ створив небезпечну "сіру зону", дозволяючи злочинцям створювати "синтетичну" дитячу порнографію, яка, з огляду на сучасне українське законодавство, не є злочином. Зокрема поняття, закріплене в примітці до ст. 156-1 КК, незважаючи

на згадку про "змодельовані" образи, виявляється недостатньо чітким для ефективної криміналізації контенту, згенерованого ШІ, оскільки історично було орієнтоване на злочини за участю реальних дітей. Ефективна протидія такому явищу вимагає прямих змін до Кримінального кодексу, які б безпосередньо криміналізували як створення, так і розповсюдження ШІ-згенерованої дитячої порнографії.

Бібліографічні посилання

1. Childlight — Global Child Safety Institute. Into the Light Index of Child Sexual Exploitation and Abuse Globally: 2024 Report. Edinburgh, 2024.

2. Criminal Justice Bill (Bill 155 2023-24). UK Parliament : вебсайт. URL: <https://bills.parliament.uk/bills/3511> (дата звернення: 18.11.2025).

3. Internet Watch Foundation. 20,000 reports of coerced 'self-generated' sexual abuse imagery seen in first half of 2022 show 7- to 10-year-olds. Internet Watch Foundation : вебсайт. 8 August 2022. URL: <https://www.iwf.org.uk/news/20000-reports-of-coerced-self-generated-sexual-abuse-imagery-seen-in-first-half-of-2022-show-7-to-10-year-olds> (дата звернення: 18.11.2025).

4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n2> (дата звернення: 18.11.2025).

5. Online Safety Act 2023. legislation.gov.uk : вебсайт. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2023/50/contents/enacted> (дата звернення: 18.11.2025).

6. RCW 9.68A.011. Definitions. Revised Code of Washington : вебсайт. URL: <https://app.leg.wa.gov/RCW/default.aspx?cite=9.68A.011> (дата звернення: 18.11.2025).

7. SB 5105. Concerning artificial intelligence-generated child sexual abuse material. Washington State Legislature : вебсайт. 2023–2024. URL: <https://app.leg.wa.gov/bills/bills/BillNumber=5105&Year=2023> (дата звернення: 18.11.2025).

8. STOP CSAM Act of 2025 : S. 1829 (119th Congress). Congress.gov : вебсайт. URL: <https://www.congress.gov/bills/119th-congress/senate-bill/1829/text> (дата звернення: 18.11.2025).

9. University of Edinburgh. Scale of online harm to children revealed in global study. University of Edinburgh : вебсайт. 28 May 2024. URL: <https://www.ed.ac.uk/news/2024/scale-of-online-harm-to-children-revealed-in-globa> (дата звернення: 18.11.2025).

D. Teslya

Regarding the issue of criminalization of creating child pornography using artificial intelligence.

Absract: The rapid development of generative artificial intelligence (AI) has created a critical legal loophole in the field of countering the sexual exploitation of children online. Studies indicate a striking increase in crimes related to child pornography, largely made possible by the emergence

of tools for creating "synthetic" content (deepfake images). An analysis of Ukrainian legislation showed that the current wording of the footnote to Article 156-1 of the Criminal Code of Ukraine, despite mentioning "modeled" images, is insufficient for effective criminal prosecution for actions related to child pornography created using AI. To overcome this ambiguity, it is appropriate to implement the experience of foreign countries. Specifically, measures for the direct criminalization of AI content have already been taken in the USA (Washington State) and the United Kingdom. Washington State, through Law SB 5105, explicitly added the phrase "created with or aided by artificial intelligence" to the definition of a visual image. The UK government, through the Online

Safety Act 2023 and the Criminal Justice Bill, criminalized both the distribution of deepfakes and the act of their creation.

Keywords: child pornography, artificial intelligence.

Зразок для цитування:

Тесля Д. Щодо питання криміналізації створення дитячої порнографії за допомогою штучного інтелекту. Пропілії права та безпеки, 2025. №8. С. 156-158. DOI: <https://doi.org/10.32620/pls.2025.8.37>.